

Потврђујући подршку општим принципима постављеним Болоњском декларацијом;

Полазећи од следећих стратешких докумената:

- Болоњска декларација (The Bologna Declaration, June 19, 1999: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf),
- Лувенски комунике (Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, April 28-29, 2009: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communicu%C3%A9_April_2009.pdf),
- Министарска декларација из Беча и Букурешта (Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area, March 12, 2010: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Budapest-Vienna_Declaration.pdf),
- Улога универзитета у Европи знања (Commission Communication: The role of the universities in the Europe of knowledge, February, 2003: http://europa.eu/eurlex/en/com/cnc/2003/com2003_0058en01.pdf),
- Ефикасност и једнакост у европском образовном систему (Communication from the Commission to the Council and to the European Parliament: Efficiency and equity in European education and training systems, September, 2006: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/comm481_en.pdf),
- Лисабонска декларација Европске асоцијације универзитета (The European University Association (EUA) Lisbon Declaration - Europe's Universities beyond 2010: Diversity with a Common Purpose, April 13, 2007: http://www.eua.be/typo3conf/ext/bzb_securelink/pushFile.php?cuid=2548&file=file_admin/user_upload/files/Lisbon_Convention/Lisbon_Declaration.pdf),
- Документ Европске студентске уније: Студент у центру учења (The European Students' Union (ESU) Policy paper "Student centered learning", December, 2006: http://www.esib.org/documents/policy_papers/0612_PP-Student_Centered_Learning.pdf) и
- Закон о високом образовању („Службени гласник РС“ бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08 и 44/10);

У циљу даљег реформисања универзитетског образовања на основама датим у Закону о високом образовању;

Ректорски савет Конференције универзитета Србије (КОНУС), на основу члана 19. став 1. тачка 1) Закона о високом образовању (у даљем тексту: Закон), на седници одржаној 14. јула 2011. године, доноси

ДЕКЛАРАЦИЈУ

о постављању студента у средиште процеса учења

Дефиниције

Формално образовање је образовање унутар школског система – од основних школа до постдипломских студија на универзитетима – по одобреним образовним програмима који воде стицању дипломе (сертификата), то јест националних признања о стеченим квалификацијама, компетенцијама или нивоу образовања.

Неформално образовање подразумева све програме и активности образовања и учења изван школског система. Као и формално, и оно је организовано и институционално, али не окончава се друштвеном верификацијом стечених знања и постигнућа у виду националних квалификација и нивоа образовања. Оно може бити

организовано на радном месту и кроз активности различитих друштава, као што су невладине организације, синдикати, разна удружења и сл.

Информално образовање је спонтана појава у свакодневном животу. За разлику од формалног и неформалног образовања, информално учење не мора се одвијати свесно, због чега га појединци и не препознају као чинилац који доприноси њиховом знању и вештинама. Информално учење је процес који траје читавог живота, учествује у развоју личности, формирању мишљења, усвајању одређених вредности и врлина, одвија се у породици, на радном месту, у свакодневном животу, у контактима с људима.

Појам **учења** шири је од појма **образовања**. Код образовања су улога и активност појединца (учесника) дефинисане споља. Тежиште је на стицању знања и развоју вештина дефинисаним конкретним циљевима, а које регулише, организује, надгледа и вреднује треће лице (наставник или професор). Образовање је само један вид учења. Учење је индивидуалан, лични чин, који се одвија свуда и увек, у свим животним добрима и ситуацијама. Није циљно оријентисано већ је део свакодневице, флексибилно је и траје током читавог живота. Термин **образовање** обично подразумева формално образовање, док се термин **учење** односи и на неформално и информално стицање знања и вештина. Образовање је увек циљно оријентисано, док учење не подразумева увек постизање одређеног циља, већ се одвија и несвесно.

Исходи учења су искази који се користе да изразе каква се оспособљеност за рад тражи од студената и како се очекује да они та постигнућа покажу. Исходи учења могу се дефинисати и као изјаве о томе шта се од студената очекује да знају, размеју и/или да су способни да покажу по завршетку процеса учења.

ЕСПБ – Европски систем преношења бодова (енг. European Credit Transfer and Accumulation System – ECTS) јесте систем прикупљања и преношења бодова, усмерен на студента и заснован на транспарентности исхода учења и процеса учења. Његова сврха је унапређивање планирања, извођења, евалуације, признавања и потврђивања вредности квалификација и наставних јединица, као и мобилност студената. ЕСПБ се може применити на све врсте програма, без обзира на начин извођења, статус студента и врсту учења.

ЕСПБ бодови се заснивају на радном оптерећењу студената потребном да се постигне очекивани исход учења. **60 ЕСПБ бодова** одговара оптерећењу једне године формалног учења (академска година) и припадајућим исходима учења. У највећем броју случајева, оптерећење студената креће се у распону од 1500 до 1800 сати за академску годину, при чему један ЕСПБ бод представља 25 до 30 радних сати.

Оптерећење студента означава просечно време потребно студенту да заврши све наставне активности неопходне за очекивани исход учења (предавања, семинари, пројекти, практичан рад, самостално учење и испитивање).

Компетенције су динамичка комбинација когнитивних и метакогнитивних вештина, знања и поимања, међуљудских, интелектуалних и практичних вештина, етичких вредности и ставова. Развој компетенција предмет је свих образовних програма. Компетенције се развијају у оквиру сваког курса и оцењују се у разним фазама програма. Неке компетенције су специфичне, односе се на конкретне научне области, док су друге опште – заједничке за све наставне програме. Најчешће је случај да се развој компетенција одвија као интегрисан и цикличан процес, који траје од почетка до краја програма.

Квалификација је свака диплома или други сертификат који сведочи о успешном завршетку признатог студијског програма, а издаје га надлежно тело.

Национални оквир квалификација (за високо образовање) јединствен је приказ донет на националном нивоу или на нивоу образовног система, који је међународно разумљив и којим се могу описати све квалификације и остали постигнути резултати обуке у (високом) образовању. Оквир квалификација повезује квалификације складно и разумљиво, и јасно приказује везу између свих квалификација у (високом) образовању.

Култура квалитета

Будући да је делатност високог образовања од посебног интереса за Републику Србију и да је високо образовање Републике Србије део јединственог Европског простора високог образовања; с вером да је један од основних принципа делатности високог образовања обезбедити квалитет високог образовања и ефикасност студирања; с постављених пет основних циљева високог образовања прописаних Законом; и уз свест о значају КОНУС-а у процесима обезбеђивања и унапређивања квалитета образовног, научно-истраживачког, уметничког и стручног рада – КОНУС изражава трајну опредељеност да негује и даље развија прихваћену културу квалитета у академској заједници. КОНУС ће све своје људске и материјалне ресурсе усмерити на промовисање културе квалитета као основе за даљи развој квалитетног и у светским оквирима конкурентног високог образовања Републике Србије.

КОНУС сматра да у тим процесима обезбеђивања и унапређивања квалитета високог образовања, промовисању културе квалитета и процесима самовредновања, спољашње провере квалитета и акредитације, значајно место припада студентима. Осврћући се на досадашњу успешну сарадњу са студентским конференцијама, студентским парламентима и студентским организацијама и на партнерски однос са Студентском конференцијом универзитета Србије, КОНУС позива студенте, студентске представнике и студентске парламенте, конференције и организације, да се активније укључе у наведене процесе и искористе студентима законом загарантовано право да учествују у управљању и одлучивању, посебно у вези с питањима важним за квалитет наставе.

Исходи учења: основ парадигме

Сматрајући да исходи учења представљају основу концепта „Студент у центру учења“, да заснивање високог образовања на исходима учења омогућава прелазак с парадигме подучавања на парадигму учења и да за искорак ка промени парадигме универзитетског образовања није довољан само формални опис исхода учења, КОНУС се залаже за даље развијање и синергију култура подучавања и учења на универзитетима у Србији, да би се постигли очекивани резултати у реформи високог образовања.

Уважавајући чињеницу да се исходи учења могу постићи независно од контекста и режима учења, и да се исти или слични исходи могу постићи и у потпуно другачијим облицима образовања и учења, КОНУС наглашава да исходи учења остварени на различите начине, различитим методама, кроз различите облике учења и подучавања и на различитим образовним институцијама морају бити вредновани, и да студенти не смеју бити дискриминисани на основу тога како су, где и када савладали исходе учења.

Знајући да исходи учења студијског програма представљају основу за осмишљавање, планирање и реализацију студијског програма, КОНУС се залаже за реструктурирање постојећих и осмишљавање нових студијских програма базираних на исходима учења, који проистичу из потреба тржишта рада. У процесу прилагођавања понуде студијских програма високошколских установа савременим достигнућима науке, технолошком развоју, актуелним потребама тржишта и интересу корисника високог образовања, неопходно је започети дискусију о исходима учења међу чиниоцима високог образовања: наставницима, студентима и представницима државе и привреде.

Исходи учења мањих ентитета, као што су модули и курсеви, морају проистећи из исхода учења студијског програма. Наставне методе и начини учења, као и начин оцењивања студената, морају бити комплементарни са исходима учења и осмишљени тако да омогуће да се исход учења оствари. Наставне методе морају уважавати чињеницу да различитим студентима одговарају различите методе учења, и да има студената којима је неопходно посветити додатну пажњу у процесу учења. Примењене методе учења морају студентима из различитих социјалних, етничких и других група да омогуће једнаке могућности да успешно савладају студијски програм и стекну

дефинисане исходе учења, а високошколске установе равноправност у приступу високом образовању. Унутрашње и спољашње мере обезбеђивања и унапређивања квалитета морају постићи да изабране наставне методе, начини учења и оцењивања студената, као и расположиви кадар и инфраструктура, задовољавају потребе исхода учења дефинисаних за студијски програм.

Исходи учења студијских програма, модула и курсева морају бити формулисани јасно и смислено, транспарентни и лако доступни студентима, послодавцима и осталим заинтересованим странама. Да би се наставници и студенти информисали о концепту исхода учења и обезбедили се обука и саветовање свих чинилаца у поступку дефинисања исхода учења, КОНУС ће у наредном периоду узети активну улогу у организовању обуке и других видова учења и информисања за академску и ширу јавност, уз помоћ стручњака из широког спектра институција и из других земаља.

ЕСПБ

КОНУС потврђује подршку европском систему преношења бодова заснованом на исходима учења и оптерећењу студената. Имајући у виду да је ЕСПБ постао основни градивни елемент универзитетских студијских програма и уважавајући позитивна искуства српских универзитета у имплементацији ЕСПБ система, КОНУС позива академску заједницу на даљи развој примене ЕСПБ система у Србији.

Схватајући принципе ЕСПБ система, КОНУС је уверен да се овај систем може применити и ван система високог образовања, то јест на све облике образовања и учења, посебно у развоју учења које траје целог живота.

КОНУС се залаже да се признавање периода студирања и стечених квалификација на другим високошколским установама у земљи и иностранству заснива на успостављеном ЕСПБ систему и исходима учења.

Флексибилан студијски програми

Универзитети чланови КОНУС-а уложиће максималне напоре да редизајнирају постојеће и дизајнирају нове студијске програме, који ће студентима пружити већу флексибилност у самосталном избору курсева. Структурисање студијских програма мора обезбедити виши ниво изборности курсева и модула, али смислено, да се не би отишло у потпуно неструктурисане студијске програме.

Уз свест да висок ниво флексибилности студијских програма захтева одговарајуће усмеравање и саветовање студената пре и током студирања, КОНУС ће развијати центре за одабир и усмеравање каријере и саветовање студената: прилагођавати организационе структуре департмана, факултета и универзитета и обезбеђивати студентима довољну доступност наставног кадра, административног особља и стручњака за вођење каријере и саветовање.

Оквир квалификација

КОНУС наглашава важност и потврђује своју подршку даљем развоју Националног оквира квалификација високог образовања, који представља најбољу потврду исправности примене концепта исхода учења у систему високог образовања Републике Србије. Национални оквир квалификација треба да омогући дефинисање различитих квалификација на основу јединственог оквира, који се темељи на исходима учења и акумулацији бодова у европском систему преноса бодова. Унутрашње и спољашње мере да се обезбеди и унапреди квалитет морају да гарантују усклађеност описаних исхода учења студијског програма са исходима учења прописаним у националном и/или европском оквиру квалификација.

КОНУС ће подржати сваку активност чији је циљ дефинисање јединственог националног оквира квалификација који ће обухватити цео систем образовања Републике Србије, то јест све нивое образовања и све врсте квалификација.

Једнак приступ високом образовању

Имајући у виду да је један од основних циљева високог образовања Републике Србије пружање могућности појединцима да под једнаким условима стекну високо образовање и да се образују током читавог живота; да се делатност високог образовања заснива на 11 законом прописаних принципа, међу којима је поштовање људских права и грађанских слобода, укључујући забрану свих видова дискриминације; право свих студената на једнако квалитетне студије, различитост и заштиту од дискриминације – КОНУС још једном изражава своју опредељеност за високо образовање у коме сви студенти имају равноправан третман приликом уписа и трајања студија. Универзитети чланови КОНУС-а предузимаће и даље све неопходне мере да се спречи било какав вид дискриминације студената.

КОНУС гарантује студентима универзитета чланова КОНУС-а једнак приступ високом образовању и једнак третман током студирања. Право на високо образовање на универзитетима члановима КОНУС-а имају сва лица с претходно стеченим средњим образовањем, без обзира на расу, боју коже, пол, сексуалну оријентацију, етничко, национално или социјално порекло, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, статус стечен рођењем, хендикепираност или имовинско стање. Изузетно, под одређеним условима, право на образовање на студијским програмима из области уметности имају и лица без стеченог средњег образовања.

Промоција концепта „Студент у центру учења“

Имајући у виду да прелазак високог образовања с парадигме подучавања на парадигму учења и даљи развој концепта „Студент у центру учења“ захтевају суштинске и организационе промене на универзитетима у Србији, које се могу постићи напред наведеним инструментима; да се промена парадигме не може постићи само структурним мерама, већ да она захтева сталне унутрашње промене на универзитетима – КОНУС поздравља напоре академске заједнице и других чинилаца у промовисању концепта „Студент у центру учења“ и културе квалитета. Свестан своје улоге у промовисању и прихватању културе квалитета у високом образовању и концепта „Студент у центру учења“, КОНУС ће у наредном периоду више пажње посветити информисању академске заједнице, студената и заинтересоване шире јавности, кроз информативне материјале, обуку и остале активности. У циљу даљег развоја парадигме учења и концепта „Студент у центру учења“, КОНУС ће ради постизања предвиђених циљева и мера, као и примене понуђених инструмената, сарађивати са свим релевантним чиниоцима у земљи и иностранству, укључујући тиме у своје активности наставно особље, студенте, државу и привреду.

Београд, 14. јула 2011. године

Број 012-69881 - #

ПРЕДСЕДНИК КОНУС-а

Проф. др Бранко Ковачевић